

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ

**ВАЛЕТЕНКО В.В., АСПИРАНТ*,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА**

Економічний розвиток держави вимагає виваженої державної політики та застосування сучасних механізмів управління. Важливою умовою для досягнення стабільного економічного розвитку в Україні є активізація інвестиційної та інноваційної діяльності. Виконання цієї умови вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, оптимізації процесу їх залучення, використання їх на інновації. У зв'язку з цим особливо гостро постає проблема підвищення ефективності управління інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Economic development requires a balanced state policy and the application of modern management mechanisms. An important condition for achieving sustainable economic development in Ukraine is to promote investment and innovation. Implementation of this task requires increasing of investment resources, involving process optimization, and using them for innovation. In regard to the problem of increasing the efficiency of investment and innovation activity is especially.

Постановка проблеми. Основною умовою досягнення довготривалих, позитивних темпів економічного зростання, як реального сектора економіки, так і окремих підприємств, є активна інноваційна та інвестиційна діяльність. Зважаючи на те, що активізація інноваційно-інвестиційної діяльності належить до системних питань макроекономічного розвитку, вирішення яких має здійснюватися насамперед на державному рівні, - дослідження теоретичних і практичних питань формування державної інноваційно-інвестиційної політики становить важливу проблему в сучасній науці.

Інноваційний розвиток вимагає необхідного інвестування, в той час як стимулювання інвестиційної діяльності має розглядатися в контексті загального інноваційного вектора стратегічного розвитку держави.

Інвестиції в галузі неінноваційного характеру, враховуючи їх більш високу рентабельність, приватний сектор забезпечить самостійно, а інноваційно спрямовані галузі потребують більшої уваги з боку держави.

* Красногурцький О.О. – к.е.н., доцент

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На необхідності формування чіткої державної політики у сфері інновацій та інвестицій наголошують зарубіжні та вітчизняні вчені. Питання науково-методичних основ державного регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності досліджується в роботах В.Д. Базилевича, В.М. Гейця, М. Данько, Л.А. Жаліло, А.К. Кінаха, В.Мартиненка, А.С. Музиченка, М.І. Крупки, О.Ф. Уткіна та інших [1-9]. Втім, на нашу думку, недостатня увага приділяється формалізації ролі управління інвестиціями, як одного з субпроцесів менеджменту підприємства, в забезпеченні його стабільного інноваційного розвитку.

Цілі статті. Метою даної публікації є узагальнення основних наукових підходів до формалізації ролі процесу та процедури управління інвестиціями в інноваційному розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах кожне підприємство зацікавлене в забезпеченні конкурентних переваг за рахунок технологічного рівня виробництва продукції, а тому самостійно намагається забезпечувати динамічний його розвиток. Однак самостійно підтримувати необхідні темпи розвитку технологій більшість українських підприємств не в змозі з наступних причин:

1. Розрив між технологічним станом розвинених країн світу та України є досить істотним, оскільки економіка держави, яка після розпаду СРСР депо подолала кризові явища, знаходиться в ролі "наздоганяючої" і не має достатніх інвестиційних ресурсів, а "технологічну прірву" складно подолати навіть фінансово забезпеченій системі.

2. Збитковість підприємств. Самостійно забезпечити достатній рівень фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) окремо взяте підприємство не в змозі.

3. Більшість українських підприємств знаходяться на етапі структурної перебудови та пошуку шляхів підвищення продуктивності виробництва і поліпшення конкурентоспроможності продукції.

4. Підприємство є складовою частиною системи обмінних, конкурентних та коопераційних зв'язків, а отже, не одне, а вже ряд підприємств технологічного ланцюга потребують забезпечення та узгодження інноваційного розвитку.

5. Конкурувати з іноземними підприємствами за умов отримання ними різноманітної допомоги з боку держави фактично неможливо - необхідна чітка стратегія ліквідації відставання в інноваційній сфері. Роль держави в розвинутих країнах світу полягає у використанні

цілого ряду форм стимулювання розвитку виробництва, експорту, інноваційної діяльності. Наразі для мінімізації присутності іноземних конкурентів на внутрішньому ринку потрібна політика протекціонізму.

6. Існує об'єктивна проблема спрямування ринкового механізму розвитку на інноваційний шлях. Зважаючи на той факт, що де-факто ринкові відносини в Україні все ще перебувають у стадії розвитку, виникає необхідність налагодження системи відбору ефективних інноваційних проєктів відповідно до загальнонаціональної стратегії.

За таких умов важливим є посилення державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, формування державної політики у цій сфері. Все це свідчить про необхідність розробки комплексних заходів переходу до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, які доцільно гармонізувати з державною інноваційно-інвестиційною політикою.

Вплив держави має здійснюватися шляхом застосування системи організаційно-інформаційних заходів та фінансової підтримки, а саме розробки нормативно-правової бази інноваційно-інвестиційної діяльності; розробки стратегічної програми розвитку; визначення оптимального рівня частки державної власності; формування реальних джерел фінансування науки, освіти та інших.

Важливим механізмом забезпечення інноваційно спрямованої промислової політики є визначення пріоритетів стратегічного розвитку країни, які повинні врахувати загальне підвищення рівня науки, техніки, виробництва. Визначення пріоритетів - це лише початок, оскільки ще більш важливим є розробка програм, які забезпечать їх реалізацію і передбачатимуть відповідне фінансування.

Стратегічна програма розвитку національної економіки, спрямована на пріоритетність інноваційного розвитку, може передбачати: податкові пільги для інноваційних секторів економіки; надання їм субсидій. А враховуючи фінансові проблеми трансформаційної економіки, не слід забувати, що всі зазначені та інші заходи повинні бути стратегічно зорієнтовані.

Відсутність чіткої інноваційної стратегії розвитку, а також збереження в програмах пріоритетного розвитку галузей третього та четвертого технологічних укладів зумовлена тим, що Україна і сьогодні потребує забезпечення інноваціями базових галузей, тоді коли світ переходить до поглиблення розвитку інноваційно спрямованих. Проблема також полягає й у тому, що, забезпечуючи динамічний розвиток інноваційних галузей, країна змушена паралельно впроваджувати інновації і в базові виробництва, а без

чіткої стратегії інноваційно-інвестиційної діяльності цю проблему не вирішити.

Крім того, в Україні присутні чинники, які об'єктивно гальмують процеси активізації інноваційно-інвестиційної діяльності. В першу чергу до них належить той факт, що стратегія переходу до приватної власності досить часто не передбачала як основний критерій - збереження та формування інноваційно активних підприємств. У процесі приватизації держава повинна була надавати пріоритет тим потенційним власникам, які після придбання підприємства могли б забезпечити його динамічний інноваційний розвиток. Проте в цих умовах інвестор уникає виконання інвестиційних зобов'язань. Крім того, створений приватний сектор досі не має уявлення про природу інновацій, яких він потребує. Після приватизації власник мав вирішувати питання налагодження виробництва, реструктуризації, відновлення виробничого потенціалу, в той час як власне періоду приватизації мало передувати початкове накопичення капіталу.

Стратегічною метою інноваційно-інвестиційної політики України повинно стати забезпечення позитивної економічної динаміки за рахунок використання комплексу "інвестиції-інновації", формування внутрішніх інноваційно-інвестиційних механізмів саморозвитку національної економіки.

До першочергових завдань слід віднести:

- створення сприятливого інвестиційного клімату та відокремлення корупційної складової інвестиційних процесів;

- припинення витoku внутрішніх інвестиційних ресурсів, а також створення умов для їх нарощування, стимулювання припливу іноземних інвестицій;

- стимулювання розвитку науки і освіти в комплексі з розвитком виробництва, адаптування наукових розробок до нагальних потреб виробництва.

- створення механізму кредитування комплексного інноваційного розвитку, при якому будуть кредитуватись суміжні сфери виробництва, що дасть змогу нівелювати втрати від різниці потенціалів галузей.

- контролювати на державному рівні і встановити відповідальність за невиконання інвесторами, яким надані різноманітні пільги, умов інноваційного розвитку.

- залучати зовнішні кредитні ресурси тільки для використання їх у інноваційному виробництві;

- налагодити практику державних закупівель лише відчизняної продукції;

— закріпити за найбільш прибутковими галузями виробництва профільні науково-дослідні інститути, для всебічного інвестування в інноваційні наукові розробки та винаходи;

— на державному рівні встановити податковий збір на реалізацію імпортованої продукції, і відрахування з цього збору направити на розвиток власних інновацій, що дасть змогу конкурувати продукції власного виробництва і розвивати за рахунок імпорту наукові розробки та винаходи;

— стимулювати перехід від частково-сировинного експорту до експорту кінцевої продукції, що дасть змогу зосередити кошти та інноваційні розробки всередині країни;

Виконання цих завдань створить умови для вирішення і перспективних завдань:

— створення нових робочих місць та підвищення технологічного рівня існуючих;

— удосконалення галузевої структури господарства в напрямку розвитку інноваційних виробництв;

— зміна структури зайнятості населення;

— забезпечення стійких темпів економічного зростання;

— перехід до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку;

— підвищення конкурентоспроможності відчизняних товарів і послуг на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Висновки. Отже, управління інвестиціями має розглядатися не тільки у зв'язку зі стратегією підприємства, а опосередковано через неї враховувати всі значимі чинники його ринкового позиціонування, зокрема економічну ефективність обраного напрямку бізнес-активності та конкурентоспроможність продукції. В свою чергу, досягнення адекватних завданням розширеного відтворення рівнів ефективності та конкурентоспроможності можливе лише в рамках науково обгрупованої імплементації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку суб'єктів економічних відносин. Реалізація ж останньої вимагає всебічного наукового пророблення на всіх рівнях управління економічними системами.

Література.

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси. Навчальний посібник. Вид.2-ге, доп. і перероб. / За заг. ред. Базилевича В.Д. - К.: Атака, 2004. - 368 с.

2. Данько М. Довгострокові пріоритети інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації // Стратегія економічного розвитку

- України: Наук.зб. - Вип.5 / Відп. ред. О.П. Степанов. - К.:КНЕУ, 2006. - 334 с.
3. Жаліло Л.А. Економічна стратегія держави: Теорія, методологія, практика: Монографія. - К.: НІСД, 2003.-368 с.
 4. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А.С., Гесць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. - К.: Знання України, 2002. - 336 с.
 5. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. - Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2004. - 608 с.
 6. Ковальчук С.С. Інноваційна діяльність як пріоритет економічного розвитку України // Фінанси України. - 2004. - №7. - С.96-103.
 7. Маргіненко В. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом в Україні: проблеми невизначеності та методи їх зняття // Економіка України. - 2008. - №12. - С. 50-56.
 8. Музиченко А.С. Державне регулювання інвестиційної діяльності. - К.: Наук.світ, 2003. - 345с.
 9. Уткін О.Ф., Паче А.М. Цілі і принципи державного регулювання інвестиційної діяльності // Інвестиції: практика та досвід. - 2004. - №5. - С. 15.